

STATISTIČKA ANALIZA NEZAPOSLENOSTI U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 2001.-2015.

Pavković, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:574150>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-18**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

**STATISTIČKA ANALIZA NEZAPOSLENOSTI U
REPUBLICI HRVATSKOJ OD 2001.-2015.**

Mentor:

prof. dr. sc. Ante Rozga

Student:

Ana Pavković

Split,rujan,2016.godina

SADRŽAJ:

1. UVOD	2
2. NEZAPOSLENOST	4
2.1. Vrste nezaposlenosti	4
2.2. Mjerenje nezaposlenosti.....	5
2.2.1. Administrativni izvori.....	6
2.2.2. Anketa radne snage.....	6
2.3. Nezaposlenost kao pojava kroz povijest.....	7
2.4. Tržište rada u RH.....	10
2.5. Ponuda i potražnja na tržištu rada.....	11
2.6. Aktivne i pasivne politike na tržištu rada.....	12
3. STATISTIČKE METODE	13
3.1. Pojam i značenje statistike i statističke metode.....	13
3.2. Faze statističkog istraživanja.....	13
3.3. Definiranje apsolutnih i relativnih brojeva.....	16
4. ANALIZA NEZAPOSLENOSTI U RH.....	19
4.1. Ukupna nezaposlenost.....	19
4.2. Nezaposlenost prema spolu.....	23
4.3. Nezaposlenost prema dobi.....	24
4.4. Nezaposlenost prema razini obrazovanja.....	26
4.5. Analiza nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba.....	30
4.5.1. Nezaposlenost visokoobrazovnih osoba u RH prema spolu 2001. i 2015.g.....	31
4.5.2. Nezaposlenost visokoobrazovnih osoba u RH prema županijama 2001. i 2015.g.....	32
4.5.3. Mjere za smanjivanje nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba	34
5. ZAKLJUČAK.....	36
POPIS LITERATURE.....	37
Knjige, članci, e-izdanja, prezentacije	37
Izvor sa Interneta.....	37
Popis slika.....	38
Popis tablica.....	38
Popis grafikona.....	38
Sažetak.....	40
Summary.....	41

1.UVOD

Nezaposlenost predstavlja glavni ekonomski i društveni problem današnjice. Pojam nezaposlenosti datira još od davnina. Osim što predstavlja egzistencijalni problem pojedinca, također ima značajan utjecaj na gospodarstvo, od pojedinca pa do države. Na pojedinca zato što ne može pretvoriti svoju radnu energiju u novac, a državi izostaje značajan oblik prihoda i predstavlja dodatno opterećenje. Dok bi na poslu pojedinac mogao steći znanja i dodatne sposobnosti koje su mu potrebne, nezaposlenošću to sve izostaje. Nezaposlenost osim što ima ekonomski gubitak, ima i značajne socijalne i psihološke učinke. Depresija, gubitak samopoštovanja, anksioznost samo su neke od posljedica nezaposlenosti.

Pojam nezaposlenosti može imati različita značenja ovisno o kontekstu u kojemu se koristi. Može opisivati pravno-administrativno stanje odnosno evidentiranost na listi zavoda za zapošljavanje ili pravo na novčanu naknadu za nezaposlene. Ujedno, može označavati stav odnosno spremnost na prihvaćanje posla pod određenim uvjetima. Može se odnositi i na socijalne teškoće unutar određenog gospodarskog sustava, kao i na neravnotežu ponude i potražnje rada na pojedinim dijelovima ili na cjelokupnom tržištu rada.¹

Velika stopa nezaposlenosti predstavlja jedan od većih problema u Republici Hrvatskoj. Glavni problem ovog istraživanja se odnosi na statističku analizu strukture kretanja nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj. Podaci koji se koriste za statističku analizu nezaposlenih preuzeti su sa Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Nezaposlenost se analizira u periodu od 2001.-2015.godine, dakle u posljednjih 15 godina.

Cilj ovog istraživanja je prikazati kako se kretala struktura nezaposlenih u posljednjih 15 godina u Republici Hrvatskoj uz pomoć stručne literature i ostalih podataka te analizirajući navedeni period se željelo doći do određenih zaključaka.

Kao metoda istraživanja završnog rada koristila se stručna literatura, znanstveni članci te ostali dostupni podaci kako bi se objasnio teorijski dio koji je potreban kako bi se uopće

¹ Mrnjavac, Ž.: Mjerenje nezaposlenosti, Split: Ekonomski fakultet, 1996.,str. 25

mogla razumjeti ova tematika. Prilikom empirijskog dijela osim navedene literature koristili su se grafikoni i tablice kako bi se dobila jasnija slika strukture kretanja nezaposlenih.

Struktura ovog završnog rada se sastoji od pet osnovnih dijelova, uključujući uvod. Nakon uvoda se izlaže teorijski dio o nezaposlenosti i statističkim metodama. U dijelu statistička analiza nezaposlenosti empirijski se želi prikazati struktura kretanja nezaposlenih osoba u razdoblju od 2001.-2015.godine. Korištenjem tablica i grafikona te objašnjavajući navedene rezultate dobiva se uvid o tome kako je izgledala struktura nezaposlenih u posljednjih 15 godina u Republici Hrvatskoj. Kao poseban dio istraživanja izdvaja se vrlo aktualan problem, a to je nezaposlenost visokoobrazovnih osoba u RH i prikazuju se analize u 2001.godini i 2015.godini i mjere za njihovo smanjivanje. U zaključku se nastoji osvrnuti na dobivene rezultate istraživanja ovog rada. Nakon zaključka slijedi popis literature, popis grafičkih prikaza te sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku.

1. NEZAPOSLENOST

S obzirom da je pojam nezaposlenosti vrlo kompleksan, Međunarodna organizacija rada dala je preporuke za standardno definiranje nezaposlenosti.

Prema međunarodnoj standardnoj definiciji, nezaposlenost obuhvaća osobe starije od dobne granice određene za mjerenje ekonomski aktivnog stanovništva koje su tijekom promatranog razdoblja bile:²

- ❖ bez posla
- ❖ trenutno na raspolaganju za posao i
- ❖ u procesu traženja posla

Dakle, kriteriji na kojima se zasniva standardna definicija nezaposlenosti odnose se samo na aktivnost pojedinca tijekom referentnog razdoblja. Sva tri kriterija moraju biti zadovoljena istovremeno. Nezaposlenima smatramo one osobe koje nemaju posao, a žele raditi što dokazuju aktivnim traženjem posla, obično prijavljivanjem na burzu rada.

Stopa nezaposlenosti je omjer broja nezaposlenih i ukupno raspoloživih resursa radne snage izražen kao postotak. Zbog svoje jednostavnosti je najčešće korištena mjera. Kod međunarodnih usporedbi stope nezaposlenosti treba biti oprezan, jer neke zemlje računaju nezaposlene samo one koji aktivno traže posao, koji su prijavljeni na burzi rada. Pretpostavka je da se svaki zaposleni želi prijaviti na burzu rada i steći određena prava.³

1.1. Vrste nezaposlenosti

Tradicionalna podjela nezaposlenosti prema njihovim uzrocima:

- ❖ Normalna
- ❖ strukturalna
- ❖ konjunkturu, odnosno cikličku nezaposlenost.

² Čavrak, V.: Gospodarstvo Hrvatske, Zagreb, 2011. str.136

³ Babić, M.: Makroekonomija, Zagreb, 2004. str 215.

Normalna se može podijeliti na sezonsku i frikcijsku. Sezonska nezaposlenost je posljedica snažnih varijacija gospodarskog procesa u određenim djelatnostima uvjetovanih klimatskim, tradicionalnim ili institucionalnim uvjetima, ukoliko se razdoblja zatišja ne mogu premostiti proizvodnjom za zalihe ili preraspodjelom radnog vremena. Značajne promjene na strani ponude rada u određenim razdobljima tijekom godine, na primjer u vrijeme završetka školske godine, također mogu biti uzrok sezonskih promjena razine nezaposlenosti. Frikcijska nezaposlenost javlja se zbog neprestanog kretanja ljudi između područja i zaposlenja ili kroz različite stadije životnog ciklusa.

Strukturalna nezaposlenost označava nepodudarnost između ponude i potražnje za radnicima u pogledu zanimanja, kvalifikacija ili regionalnog rasporeda. Nepodudarnosti se mogu javiti zbog toga što potražnja za jednom vrstom rada raste dok se potražnja za drugom vrstom rada smanjuje u uvjetima u kojima se ponude rada ne mogu brzo prilagođivati.

Ciklička nezaposlenost, koja se još naziva i konjunktornom, posljedica je općeg nedostatka potražnje na tržištu roba i implicitno na tržištu rada. Ona se javlja kad je sveukupna potražnja za radom niska. Kad se smanjuju potrošnja i proizvodnja, nezaposlenost se povećava.⁴

1.2.Mjerenje nezaposlenosti

Mjerenje nezaposlenosti se provodi na temelju triju izvora:

- ankete radne snage na uzorku kućanstava,
- statistike službi socijalnog osiguranja i
- evidencija službi za zapošljavanje.

Službene procjene nezaposlenosti se, obično, temelje na kombiniranim podacima iz jednog ili više spomenutih izvora. No, ipak se anketom radne snage na uzorku kućanstava dobiva najpouzdanija statistika nezaposlenosti, koja je međunarodno usporediva, jer se temelji na međunarodno prihvaćenim definicijama i postupcima. Unazad nekoliko godina i naša zemlja, poput mnogih zemalja razvijenog tržišnog gospodarstva, a i većine tranzicijskih zemalja, objavljuje podatke o nezaposlenosti na temelju dvaju načina

⁴ Psihološki aspekti nezaposlenosti: zbornik radova XII ljetne psihologijske škole, Zagreb, posjećeno 3.7.2016.
<http://mjesecc.ffzg.hr/nezaposlenost/2.1.html>

mjerenja, odnosno dvaju izvora: ankete radne snage i evidencija službi za zapošljavanje. Svaki od ovih načina ima svojih prednosti, ali i nedostataka.

2.2.1 Administrativni izvori

Prvi se način mjerenja nezaposlenosti zasniva na evidencijama koje, prema važećim zakonskim propisima, vodi Hrvatski zavod za zapošljavanje. Dakle, izvor podataka za ovaj način mjerenja je posve administrativan. Pri tome se pod nezaposlenom osobom smatra osoba koja je prijavljena Hrvatskome zavodu za zapošljavanje kao tražitelj zaposlenja, nije u radnom odnosu, ne obavlja samostalnu ili profesionalnu djelatnost, nije većinski vlasnik ili suvlasnik poslovnog subjekta, te nije redoviti učenik, student ili umirovljenik. Evidencija se o takvoj osobi počinje voditi na dan prijavljivanja Zavodu, a prestaje se voditi kada se osoba zaposli, odjavi, briše iz evidencije na temelju zakonskih propisa te u slučaju smrti.

2.2.2 Anketa radne snage

Radi se o mjerenju nezaposlenosti koje je prihvaćeno kao međunarodni standard. Istodobno u skupinu nezaposlenih neće ući osobe koje ne zadovoljavaju kriterije nezaposlenosti, tj. da u referentnom tjednu nisu obavljale nikakav posao za novac ili plaćanje u naturi, da su u posljednja 4 tjedna aktivno tražile posao i da u iduća 2 tjedna mogu početi obavljati ponuđeni im posao, iako su prijavljene Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. Vrijedi i obrnuto, nezaposlene će biti osobe koje nisu prijavljene Zavodu, a zadovoljavaju ranije spomenute kriterije.

Prednost je mjerenja nezaposlenosti na temelju administrativnih izvora da se podaci prezentiraju mjesečno, relativno brzo se publiciraju i pokrivaju 100%-tnu (definiranu) populaciju. Također se na ovaj način mogu dobiti podaci i za male geografske jedinice. Prednost, pak, ankete radne snage jest da se iz istog izvora dobivaju sukladni podaci, tj. istodobno se iz istog izvora prikupljaju podaci o zaposlenosti, nezaposlenosti, te čitav niz ostalih demografskih i drugih podataka o tržištu rada. Anketa je jedini izvor podataka koji može pokriti gotovo čitavo stanovništvo neke zemlje, sve grane gospodarske aktivnosti, sve sektore gospodarstva i sve kategorije zaposlenih, uključujući samozaposlene, neplaćene

obiteljske radnike, radnike na povremenim i privremenim poslovima i one koji rade na više poslova. Nadalje, podaci dobiveni anketom su međunarodno usporedivi.⁵

S obzirom da je zbog obuhvata sive ekonomije anketom broj zaposlenih nešto veći, a broj nezaposlenih manji od onog iz administrativnih izvora, stopa nezaposlenosti je kontinuirano bitno niža, ali je trend njezina kretanja vrlo sličan.⁶

1.3. Nezaposlenost kao pojava kroz povijest

Nezaposlenost se kao pojava u Hrvatskoj prepoznaje početkom dvadesetog stoljeća kada u najvećim urbanim centrima počinju djelovati prve organizacije usmjerene prema nezaposlenima. Kao masovni fenomen nezaposlenost se u Hrvatskoj javlja tijekom velike ekonomske krize krajem 1930-ih. Iako je nezaposlenost prisutna kao društveni fenomen već od antičkih vremena svoju punu egzistenciju i prepoznatljivost stekla je tek sa usponom kapitalističkih odnosa. Fenomen nezaposlenosti povezan je sa ciklusima ekonomskih kriza pa tako već na simboličkoj razini cikličnost ovih ekonomskih kriza možemo prepoznati u biblijskoj pripovijesti po Josipovom tumačenju faraonovog sna o sedam debelih i sedam mršavih krava (Biblija Knjiga Postanka). U antičkoj Grčkoj uz aristokratske i demokratske poretke u gradovima državama „Polis“ razvila se i tiranija kao vladavina pojedinca koja se prije svega oslanjala na osobnu popularnost političara među stanovnicima polisa. Tako je atenski tiranin Pizistrat organizirao velike javne radove u Ateni, a korintski tiranin Perijandar je uposlio svoje sugrađane u prenošenju plovila preko korinskog zemljouza. Rim je kao vojna sila koja je objedinila čitav mediteranski bazen kroz profesionalizaciju vojske i vojnu karijeru osigurala uposlenost italčkog stanovništva. Osnivanjem carstva Rim izlazi na svoje prirodne granice „Sahara, Atlantik, Rajna-Dunav“ čime prestaje zlatna epoha pljačke i iskorištavanja osvojenih prostora. Rimski carevi se suočavaju s buntovnim stanovništvom milijunske prijestolnice pa pribjegava politici tzv. Kruha i igara (Panem et circenses) kao jedan od načina umirivanja gomile besposlenih. Bizant je kao nasljednik Rimskog carstva primjenjivao identičnu politiku kako bi kupio socijalni mir u jedinom srednjevjekovnom milijunskom europskom gradu-Konstantinopolu (današnji Istanbul). Trgovačka revolucija oko godine 1000.-e dovela je do gospodarskog preporoda na Apeninskom poluotoku. Talijanski gradovi-

⁵ Kerovec, N.: Kako mjeriti nezaposlenost, Hrvatski zavod za zapošljavanje, pregledni članak, Zagreb, 1999., posjećeno 7.07.2016. <http://hrcak.srce.hr/file/47273>

⁶ Čavrak, V.: Gospodarstvo Hrvatske, Zagreb, 2011, str.138

komune, i gradovi u današnjoj Belgiji predstavljali su najaktivnija gospodarska žarišta srednjovjekovne Europe uz trgovinu razvija se i bankarstvo ali i pojedine grane industrije (npr. tekstilna). U kasnom srednjem vijeku registriranu su brojni nemiri i sukobi između gradskog stanovništva koje je pripadalo cehovskim organizacijama i gradske aristokracije (kriza 14.stoljeća). U Engleskoj u 16.st. događa se tzv. prvobitna akumulacija kapitala. Zakupci su tjerani sa zemljišta koje je pretvarano u pašnjake („ovce su pojele ljude“) i to nezaposleno seosko stanovništvo odlazi u gradove u kojima se mahom odaje skitnji i kriminalu. Upravo zbog toga engleski vladari donose, zajedno sa parlamentom, prve europske zakone („tudorovsko socijalno zakonodavstvo) koje treba riješiti ove novonastale društvene probleme. Engleska je zemlja koja prednjači u revolucioniranju tehnologije pa tako krajem 18.stoljeća dolazi do još masovnijeg premještanja stanovništva i to iz jugoistočnih u sjeverozapadne dijelove zemlje. Stvaraju se tzv. „ugljeni gradovi“ koji čak nemaju ni svoje predstavnike u parlamentu. Nakon napoleonskih ratova u Engleskoj se čak javlja tzv. “Ludizam- prvi organizirani radnički protest zbog nezaposlenosti koji se manifestirao u razbijanju strojeva. Taj je pokret nazvan po radniku Nedu Ludu koji je započeo taj razbijački pohod. Sve te društvene suprotnosti dovele su i do velike izborne reforme 1832. godine kada su se revolucionarni trendovi u Engleskoj preklopili s onima na Kontinentu. Problem nezaposlenosti je eskalirao u Francuskoj nakon građanske revolucije koja je izbila veljači 1848.god u Parizu. Privremena vlada tzv. Druge republike pokušala je problem nezaposlenih u metropoli riješiti putem otvaranja tzv. Narodnih radionica. Projekt se pokazao neuspješnim pa su vladine snage u lipnju 1848.god izvršile pokolj Pariških radnika. Problem nezaposlenosti bitno je utjecao i na formiranje kratkotrajne pariške komune iz 1871.godine. Ipak nezaposlenost se u svojoj punoj dramatici pojavljuje nakon izbijanja tzv. Velike gospodarske krize iz 1929. Godine i ekonomske depresije koja je zahvatila čitav tadašnji kapitalistički svijet. Interesantno je da je gotovo istovremeno sa izbijanjem velike ekonomske krize SSSR započeo tzv. „prvu petoljetku“ pa je u tom trenutku ekonomski model planske privrede izgledao kao jedna primamljiva alternativa kao prema kaosu i cikličkim krizama koje je proživljavao kapitalistički svijet. Elementi planskog gospodarstva, kao načina prevladavanja gospodarske krize i nezaposlenosti, uključenu su u i u politiku tzv. New Deal (teoretsko opravdanje dao je Keynes) ali i u ekonomsku politiku autoritarnih i totalitarnih režima u zemljama koje su bile najviše pogođene ekonomskom krizom (slučaj Njemačke). Hrvatska se nakon 2.svjetskog rata našla u sustavu komunističkih zemalja u kojima se provodila planska privreda i politika pune zaposlenosti. Pravo na rad (koje je prvi put uvedeno u Ustavu Francuske Dr. republike) smatralo se jednim od glavnih postulata tako da

je režim nastojao osigurati tzv. Politiku pune zaposlenosti koja nije bila utemeljena na efikasnosti i produktivnosti. Ovaj režim koji je imao i svojih liberalnih elemenata doživio je svoj slom početkom 90.-ih godina 20.st. od svog državnog osamostaljenja (1991.godine) Hrvatska ulazi u dugi tunel ekonomske tranzicije prema tržišnoj ekonomiji u kojoj nezaposlenost, nažalost, čini nezaobilazan čimbenik.

Osnovnim uzrokom nezaposlenosti u zemljama u tranziciji smatraju se reakcije poduzeća na promjene uvjeta privređivanja u toku tranzicijskog procesa, za što se navode slijedeći razlozi: a) u socijalizmu su poduzeća imala i funkciju osiguranja od nezaposlenosti, pri čemu su vlasti prisiljavale poduzeća da zapošljavaju radnike i kada ova nisu imala posla za njih; b) za državna je poduzeća bilo racionalno imati višak radne snage jer im je meko proračunsko ograničenje omogućavalo da ignoriraju troškove, uz prednost da će biti u mogućnosti ispuniti plan čak i ako nastanu teškoće u proizvodnom procesu; c) sistem centralnog planiranja stvorio je i u poduzećima predimenzionirane administrativne službe zbog kojih je naglo smanjenja marginalna vrijednost njihove proizvodnje, kada su reforme smanjile njihov broj i kada je smanjena moć državne birokracije koja je dodjeljivala povlastice; d) nedostatak konkurencije, nejasna vlasnička prava, kao i meko proračunsko ograničenje imali su za posljedicu da je vrijednost inovacija kojima se štedi i radna snaga neznatna i e) raspad SEV-a, naročito slom sovjetske privrede imao je za posljedicu gubitak izvoznih tržišta za ostale zemlje članice, zbog čega je nakon 1989. i smanjena njihova industrijska proizvodnja.⁷

Glavni uzrok općenito nezaposlenosti je nedostatak radnih mjesta na kojima bi se pojedinci mogli zaposliti. Odnosno, nezaposlenost se pojavljuje kada je ponuda veća od potražnje za radnom snagom.

U ekonomskim analizama ovog fenomena naglašava se visina standardne nadnice kao jedan od glavnih uzroka nezaposlenosti. Poslodavci će zaposliti radnike ako prihod od njihovog rada prelazi troškove njihovog zapošljavanja odnosno iznos radnikove plaće. Što su troškovi zapošljavanja veći, viša je radnikova plaća te su viši i troškovi rada. U uvjetima visokih troškova rada poslodavci su obeshrabreni zapošljavati nove radnike. S obzirom na razlike u relativnim iznosima plaća za različite profile i radna mjesta u različitim državama,

⁷ Dujšin, U.: Nezaposlenost i politika zapošljavanja u zemljama u tranziciji: Hrvatska, Zagreb, 1999., str.119

ovoj problematici se prilazi s razine analize iznosa minimalne nadnice. Što je ona viša, viši su i ukupni relativni troškovi rada u nekoj državi.⁸

Poslodavac može odlučiti da ne želi zapošljavati nove radnike, jer što ih manje zapošljava to su njemu manji troškovi, odnosno veći prihodi. Pri zapošljavanju dodatnih radnika on mora isplaćivati nadnice, bonuse i slično.

Možemo stoga reći, da registrirana nezaposlenost precjenjuje stvarnu razinu nezaposlenosti. Nakon početka primjene novog Zakona o posredovanju u zapošljavanju i Pravilnicima o aktivnom traženju posla i raspoloživosti za rad, stekli su se uvjeti u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, da se provedu međunarodni standardi, tj. da se osobe koje aktivno ne traže posao, ili već rade, na primjer prema ugovoru o djelu ili nisu raspoložive za rad ne smatraju nezaposlenima. Promjena definicije jedan je od uzroka pada nezaposlenosti od početka 2002. godine do danas.

1.4.Tržište rada u RH

Tržište rada u Hrvatskoj karakterizira segmentiranost, rigidnost, prenominiranost i izrazita neusklađenost strukture ponude i potražnje za radom. Prepreke restrukturiranju nisu samo prisutne zbog radnog zakonodavstva nego zbog i interesnih skupina koje, štiteći svoje interese smanjuju brzinu promjena strukture gospodarstva. Kao takvo, hrvatsko tržište je izuzetno slabo pripremljeno za globalizaciju i strukturne promjene koje su neophodne za opstanak na otvorenom tržištu.

Danas je u Hrvatskoj prisutna masovna nezaposlenost čije je predugo trajanje rezultiralo u velikim gubicima na strani stvaranja materijalnih dobara i usluga, odnosno, bruto domaćeg proizvoda. Istovremeno, podzaposleni radnici u postojećim firmama nemaju onu razinu proizvodnosti koja je neophodna za uspješnu konkurentnost na domaćem i svjetskom tržištu. Jedan od glavnih uzroka teškog položaja firmi je manjak managerskih znanja bez kojih je teško ostvarivati njihovo uspješno restrukturiranje. Drugi glavni razlog je vjerovanje da će tržište i gospodarski rast sam po sebi riješiti pitanje nezaposlenosti, a to se u proteklom razdoblju očito nije dogodilo. Stoga je aktivna politika na tržištu rada danas ne samo opće

⁸ Psihološki aspekti nezaposlenosti: zbornik radova XII ljetne psihologijske škole, Zagreb, posjećeno 18.7.2016. <http://mjesecc.ffzg.hr/nezaposlenost/2.1.html>

prihvaćen mehanizam za ispravljanje neadekvatnog djelovanja tržišta nego je i njena primjena normirana Maastrichskim sporazumom i daljnjim sporazumima u Europskoj uniji.⁹

U Hrvatskoj većina nezaposlenih dolazi iz firme gdje su izgubili posao ili iz školskog sustava. U budućnosti potražnja za radom zahtjeva osobe koje imaju drugačija znanja od onih koji imaju današnji nezaposleni. Dakle, kada naraste potražnja za radnicima, nezaposlenost će ostati slična zbog toga što raste potreba za novim ulaganjima u znanje radnika i općenito obrazovanje. Bez većih ulaganja u obrazovanje teško da će se izjednačiti ponuda i potražnja za radnom snagom. Mnogo zemalja Europske unije je usmjereno na obrazovanje pojedinca u funkciji cijeloživotnog obrazovanja koje rezultiraju konkurentnim prednostima u odnosu na druge zemlje.

1.5. Ponuda i potražnja na tržištu rada

Osnovni čimbenik koji dovodi do neravnoteže između ponude i potražnje na tržištu rada je nedovoljan broj radnih mjesta. U razdoblju tranzicije i prije početka Domovinskog rata broj zaposlenih tijekom godine je bio bitno manji od broja osoba koje su se javljale kao nezaposlene, što je dovelo do konstantnog povećanja nezaposlenosti. Na početku 1990.-ih broj radnih mjesta u privatnom sektoru je sve više rastao dok se zapošljavanje u državnom sektoru smanjuje. Stvaranje novih radnih mjesta ukazuje na to da se tržište rada normalizira nakon dramatičnih tranzicijskih i recesijskih poremećaja.

U okviru politike zapošljavanja u uvjetima masovne nezaposlenosti mora se krenuti na više frontova. S jedne strane su mjere za poticanje potražnje za radom, a s druge strane smanjivanje ponude rada. I jedan i drugi aspekt mora uključivati katikoročne i dugoročne mjere politike zapošljavanja.

Osnovni princip, o kojemu svaka politika zapošljavanja treba dugoročno voditi računa, jest što veća mobilizacija svih radnih resursa zemlje. Drugim riječima, prednost imaju rješenja koja potiču porast potražnje za radom, a ne politika smanjenja ponude radne snage. Takva politika mogla bi se nazvati aktivnom politikom zapošljavanja. Pasivna politike, s druge strane, podrazumijeva čitav niz mjera čija je svrha da pruži socijalnu i materijalnu skrb za nezaposlene, te da različitim mjerama smanji ponudu radne snage. Naša država u sadašnjem

⁹ Dujšin, U., Nikić, G.: Ekonomska politika u Republici Hrvatskoj. Zagreb, 2003. Str.136.-138

momentu nema sredstava da riješi problem nezaposlenosti pasivnim mjerama politike zapošljavanja. Zato je aktivna politika zapošljavanja imperativ trenutka, a, ostvarenje, bržeg razvoja, otvara se perspektiva i za efikasnu pasivnu politiku zapošljavanja koja je potrebna svakom modernom društvu.¹⁰

1.6. Aktivne i pasivne politike na tržištu rada

Pasivne politike na tržištu rada se odnosi na sustav naknada za nezaposlene osobe. Njima se želi materijalno zaštititi nezaposlena osoba. Na početku tranzicije iznos naknada je bio dosta visok pa je zbog proračunskih ograničenja bilo nužno njihovo smanjivanje. Postroženi su uvjeti za dobivanje naknada za nezaposlene. Trajanje naknada razlikuje se od zemlje do zemlje. Smanjenje iznosa naknada za nezaposlene je mjera koja se koristi za smanjenje takozvane frikcijske ili privremene nezaposlenosti. Njome bi se trebalo osigurati da visoke naknade za nezaposlene primaju zaista samo najsiromašniji. Mjera se sastoji u tome da se smanji realna vrijednost naknade za nezaposlenost i vrijeme kroz koje se ta naknada dobiva. Ujedno se nudi veća količina kvalitetnijih informacija vezanih uz nepopunjena radna mjesta. Na taj način se vrši pritisak na nezaposlene da aktivno traže novi posao ili da prihvate ponuđeni posao. U suprotnom se često javlja takozvana 'zamka nezaposlenosti'. Umjesto da prihvate slabo plaćeni posao, korisnici socijalne pomoći će radije nastojati tu pomoć zadržati i pritom još raditi na crno.¹¹

Aktivne politike tržišta rada su dobile značenje kada je došlo do strukturnih promjena u procesu restrukturiranja, odnosno kada je velik broj radnika dobio otkaz. Aktivne politike imaju posebno naglašenu socijalnu komponentu. Pravo na korištenje aktivnih i pasivnih politika tržišta rada imaju samo oni koji su registrirani tražitelji zaposlenja. Osim što posreduju u zapošljavanju, uredi za zapošljavanje često sudjeluju i u provođenju aktivnih politika na tržištu rada. Te mjere, uz posredovanje u zapošljavanju koje se također smatra jednom od mjera aktivne politike, obuhvaćaju i :¹²

- specijalizirano obučavanje i dodatno obrazovanje (dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i specijalizaciju),

¹⁰ Crnković-Pozaić, S.: Tržište rada u Hrvatskoj, Ekonomski institut, Zagreb, 1994. Str.165.

¹¹ Psihološki aspekti nezaposlenosti: zbornik radova XII ljetne psihologijske škole, Zagreb, posjećeno 30.7.2016. <http://mjesec.ffzg.hr/nezaposlenost/2.1.html>

¹² Obadić, A: Utjecaj aktivnih i pasivnih politika na tržište rada, Financijska teorija i praksa 27 (4), Zagreb, 2003.,str 7.

- kreiranje novih radnih mjesta u javnom sektoru programima poput javnih radova¹⁰,
- poticanje samozapošljavanja i otvaranja malih poduzeća,
- subvencioniranje zapošljavanje
- specijalne programe za ugrožene skupine, invalide, mlade i sl.

Postoje i drugi oblici pomoći, pa se tako u Hrvatskoj odobravaju novčane pomoći i naknade troškova za vrijeme obrazovanja. Za vrijeme obrazovanja nezaposlena osoba ima pravo na naknadu troškova prijevoza sredstvima javnog prijevoza, troškova za obvezne udžbenike, troškova prehrane i troškova propisane zaštitne odjeće, obuće te drugih pomagala. U Hrvatskoj, ako Zavod za zapošljavanje nije u mogućnosti nezaposlenoj osobi osigurati zaposlenje u mjestu prebivališta, a osoba sama ili posredovanjem Zavoda nađe zaposlenje u drugome mjestu, Zavod joj je dužan isplatiti jednokratnu novčanu pomoć, naknadu selidbenih troškova za nju, bračnog partnera i djecu od mjesta prebivališta do mjesta zaposlenja.¹³

¹³ Psihološki aspekti nezaposlenosti: zbornik radova XII ljetne psihologijske škole, Zagreb, posjećeno 2.08.2016.
<http://mjesecc.ffzg.hr/nezaposlenost/2.1.html>

STATISTIČKE METODE

3.1. Pojam i značenje statistike i statističke metode

Statistika je posebna znanstvena disciplina koja se organizirano bavi prikupljanjem, selekcijom, prezentacijom i analizom informacija ili podataka te izvođenjem zaključaka na temelju tih podataka. Da bi statistika realizirala svoje ciljeve bilo je potrebno izgraditi vlastiti instrumentariji, što nazivamo statističkim metodama i tehnikama. Pod pojmom statistika podrazumijeva se i veličina koja se izračunava iz uzorka i varira od uzorka do uzorka, npr. aritmetička sredina. Ekonomska statistika počela se intenzivnije razvijati u devetnaestom stoljeću s napretkom industrijske revolucije radi praćenja proizvodnje, nadnica, cijena i poreza i slično. Današnja ekonomska statistika ima ogromnu važnost za nosioce ekonomske politike jer im pruža mnoštvo podataka o gospodarstvu radi odlučivanja o mjerama ekonomske politike.

Statistiku obično dijelimo na deskriptivnu i inferencijalnu. Deskriptivna statistika organizirano prikuplja, selekcioniра, grupira, grafički prezentira i vrši osnovnu analizu mase statističkih podataka. Inferencijalna statistika temelji se na parcijalnom (nepotpunom) obuhvatu statističkog skupa ili populacije.¹⁴

Statističke metode temelj su za provođenje statističke analize društvenih i prirodnih pojava. Predmet proučavanja statistike su određene zakonitosti koje se javljaju u masovnim pojavama. Zadaća statistike je da uoči zakonitosti u masovnim i slučajnim pojavama, te da ih iskaže brojčano.

3.2. Faze statističkog istraživanja

Prije primjene bilo kakve statističke metode potrebno je provesti statističko istraživanje. Razlikujemo tri faze statističkog istraživanja:

1. statističko promatranje

¹⁴ Rozga, A.: Statistika za ekonomiste, Ekonomski fakultet Split, 2009, str.1

2. grupiranje (tabelarno i grafičko prikazivanje statističkih podataka)

3. statistička analiza i interpretacija rezultata provedene analize

Statističko promatranje možemo definirati kao organizirano prikupljanje statističkih podataka. Razlikujemo pet metoda statističkog promatranja a to su: mjerenje, brojanje, ocjenjivanje, evidentiranje i anketiranje.

Grupiranje statističkih podataka je postupak diobe statističkog skupa na određeni broj podskupova prema prethodno utvrđenim modalitetima promatranog obilježja i uz poštivanje principa isključivosti i iscrpnosti. Tabeliranje je postupak svrstavanja grupiranih prikupljenih statističkih podataka u tablice. Tablica nastaje crtanjem okomitih i vodoravnih linija prema određenim pravilima. Svaka statistička tablica mora imati: naslov, broj tablice (ako ih ima više), tekstualni dio, numerički ili brojčani dio i izvor podataka i po potrebi napomenu. Uz statističke tablice, pomoćno sredstvo u analizi statističkih nizova su grafički prikazi. Grafikonima se na jednostavan i pregledan način uz pomoć različitih geometrijskih likova prezentiraju osnovne karakteristike statističkih nizova.¹⁵

Grafički prikazi se dijele u tri grupe:

1. površinski grafikoni,

2. kartogrami,

3. linijski grafikoni.

Površinski grafikoni su: jednostavni stupci, dvostruki stupci, razdijeljeni stupci, proporcionalno strukturni krugovi ili polukrugovi, kvadrati i histogrami.

Kartogrami se dijele na: dijagramske karte, piktograme i statističke karte.

Linijski grafikon se naziva još i poligon frekvencija, a statistički niz tada se prikazuje linijama.¹⁶

¹⁵ Pivac, S.: Statističke metode (predavanja, diplomski studij, kolegij „Statističke metode“) e-nastavni materijali, Split, 2010. URL: <https://www.efst.hr/content.php?k=fakultet&p=69&osoba=spivac> str.12-29, posjećeno 4.08.2016.

¹⁶ Rozga, A.: Statistika za ekonomiste, Ekonomski fakultet Split, 2009. Str.17

Kao posljednji korak navodi se statistička analiza i objašnjenje dobivenih rezultata provedene analize.

3.3. Definiranje apsolutnih i relativnih brojeva

S obzirom da je tema ovoga rada statistička analiza nezaposlenosti ona se može vršiti na osnovu apsolutnih i na osnovu relativnih brojeva.

Apsolutnim brojevima ne može se uvijek zadovoljiti svrha statističke analize, jer veći apsolutni broj ne mora uvijek značiti i veću relativnu važnost nekog pokazatelja ili frekvencije statističkog niza.¹⁷

Relativni brojevi su "neimenovani", te se stoga pomoću njih mogu uspoređivati i analizirati pojave koje imaju različitu jedinicu mjere ili različit broj elemenata. Na taj način dobije se relativna važnost dijela ili cjeline statističkog niza. Relativni brojevi nastaju dijeljenjem dviju veličina. Veličina s kojom se dijeli zove se osnova relativnog broja i po njoj se relativni brojevi međusobno razlikuju.

Relativne brojeve možemo podijeliti na :

1. relativne brojeve strukture,

2. relativne brojeve koordinacije

3. indekse

Relativni brojevi strukture pokazuju odnos dijela prema cjelini, i njima se olakšava analiza rasporeda podataka prema modalitetima obilježja u jednom statističkom nizu, odnosno njihova struktura. Najčešće se izražavaju u postocima, a mogu i u promilima. Relativni brojevi strukture se grafički mogu prikazivati pomoću strukturnih stupaca, strukturnih krugova, polukrugova, ili nekim drugim geometrijskim likom. Pri tom se za usporedbu dvaju ili više statističkih nizova konstruiraju geometrijski likovi jednakih površina, jer je zbroj relativnih frekvencija uvijek isti.¹⁸

¹⁷ Rozga, A.: Statistika za ekonomiste, Ekonomski fakultet Split, 2009. Str.27

¹⁸ Pivac, S.: Statističke metode (predavanja, diplomski studij, kolegij „Statističke metode“) e-nastavni materijali, Split, 2010. URL: <https://www.efst.hr/content.php?k=fakultet&p=69&osoba=spivac> str.29, posjećeno 6.8.2016.

Relativni brojevi koordinacije pokazuju odnos dviju pojava ili odgovarajućih frekvencija u različitim statističkim nizovima, koji mogu biti potpuno nezavisni jedan od drugog. Relativni brojevi koordinacije se grafički standardno prikazuju Varzarovim znakom.

Indeksima brojevima uspoređujemo smjer i intenzitet varijacija frekvencija nekog statističkog niza s takvim varijacijama drugog statističkog niza. Za bazu indeksa može se odabrati npr. jedan od članova statističkog niza, te se računaju relativni brojevi stavljajući u odnos svaki član niza prema odabranoj bazi. Indeksi se prikazuju grafički preko stupaca koji imaju istu bazu, budući da se svi članovi niza uspoređuju uvijek s obzirom na istu veličinu.

Indekse možemo podijeliti na:

- individualne
- skupne.

Individualnim indeksima mjerimo dinamiku svake pojave pojedinačno, dok se skupnim indeksima mjeri dinamika skupine pojava koje obično imaju neku zajedničku karakteristiku koja ih povezuje u skupinu.

Individualne indekse možemo podijeliti na verižne i bazne indekse.

Verižni indeksi su indeksi s promjenjivom bazom, tj. indeksi koji pokazuju promjenu u odnosu na prethodno razdoblje. Formula za verižne indekse:

$$V_t = (y_t / y_{t-1}) \cdot 100, i = 1, 2, \dots, n$$

Stopa promjene u uzastopnim vremenskim razdobljima može se dobiti iz verižnih indeksa na slijedeći način:

$$S_t = V_t - 100$$

Bazni indeksi pokazuju relativne promjene u tekućem razdoblju u odnosu na neko odabrano bazno razdoblje. Prigodom izbora baznog razdoblja treba biti veoma obazriv jer se krivim izborom baznog razdoblja mogu dobiti pogrešne predodžbe o dinamici pojave. Naime, odaberemo li za takovo razdoblje u kojem je vrijednost pojave bila najmanja, dobit ćemo uvijek bazne indekse koji pokazuju porast u odnosu na bazno razdoblje.

Bazni indeks se izračunavaju na sljedeći način:¹⁹

$$I_t = (y_t / y_B) \cdot 100, i = 1, 2, \dots, n$$

¹⁹ Rozga, A.: Statistika za ekonomiste, Ekonomski fakultet Split, 2009. Str.28-29 i str.274.-275

4. ANALIZA NEZAPOSLENOSTI U RH

Hrvatska se susreće sa mnogobrojnim problemima, a jedan od njih je svakako nezaposlenost. Trend negativnih kretanja u hrvatskom gospodarstvu se negativno odrazio i na zaposlenost. Kao posljedica toga došlo je do dugotrajne nezaposlenosti, demografskog starenja stanovništva i vrlo aktualnog problema, a to je nezaposlenost visokoobrazovnih kao i nezaposlenost mlađih naraštajnih generacija. Promatrajući zemlje EU od 28 zemalja članica Hrvatska se nalazi na trećem mjestu u ukupnoj nezaposlenosti. Zbog gospodarske krize koja je zadesila mnoge zemlje, Europsko vijeće je predvidjelo značajne izvore novaca za suzbijanje nezaposlenosti među mladima.

U ovom poglavlju obraditi će se statistička analiza strukture i kretanja nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj u periodu od 2001.-2015.godine. Analiza nezaposlenosti se provodi prema podacima iz Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, a podaci su prikazani i grafički. Kriteriji prema kojim je analizirana nezaposlenost u navedenom periodu su:

- spol
- dob
- razina obrazovanja

Dio ovog poglavlja je posvećen nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba u RH te su navedene mjere za njihovo smanjenje.

Prije nego li se krene u analizu prema navedenim kategorijama, prikazati će se kako se općenito kretala ukupna nezaposlenost od 2001.-2015.godine.

4.1.Ukupna nezaposlenost

Ukupna nezaposlenost je prikazana na tablici pomoću podataka sa Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Nakon što su podaci predloženi na tablici oni su prikazani i grafički. Nakon grafičkog prikaza slijedi izračun verižnih i baznih indeksa za navedeno razdoblje. Prikaz ukupne nezaposlenosti nam omogućuje lakše razumijevanje daljnjih analiza nezaposlenosti prema kategorijama kao što su dob, spol i razina obrazovanja.

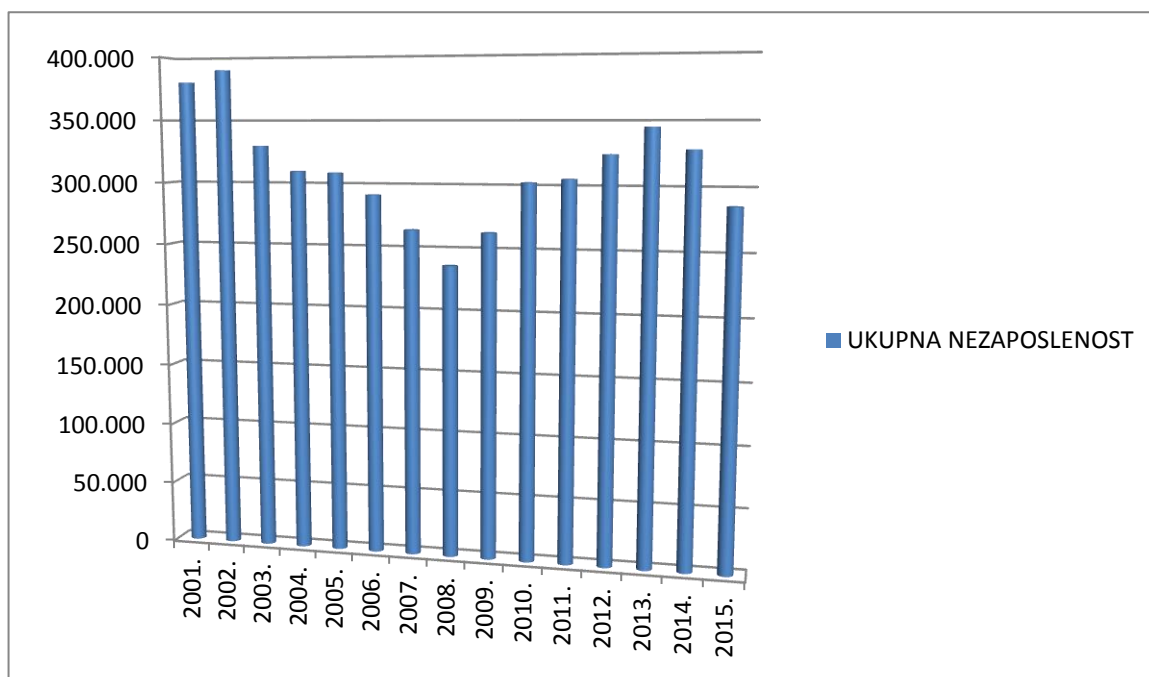
Tablica 1: Prikaz ukupne nezaposlenosti od 2001.-2015. godine u Republici Hrvatskoj

GODINA	UKUPNA NEZAPOSLENOST
2001.	380.195
2002.	389.741
2003.	329.799
2004.	309.875
2005.	308.738
2006.	291.616
2007.	264.448
2008.	236.741
2009.	263.174
2010.	302.425
2011.	305.333
2012.	324.324
2013.	345.112
2014.	328.187
2015.	285.906

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, (Online), URL: <https://statistika.hzz.hr/Default.aspx>

Tablica 1. nam prikazuje kako se kretala ukupna nezaposlenost u Republici Hrvatskoj od 2001.-2015.godine. Može se primjetiti da su postajale velike oscilacije u nezaposlenosti u posljednjih 15 godina. Problemi u gospodarstvu su se odrazili na porast broja nezaposlenih. Kako bi se mogla jasnije vidjeti struktura kretanja nezaposlenih kroz navedeni period, podaci će se prikazati i grafički.

Grafikon 1. Grafički prikaz ukupne nezaposlenosti u RH od 2001.-2015.godine

Izvor: Izrada autora

Promatrajući i analizirajući grafikon 1. može se uvidjeti da se nezaposlenost kretala neravnomjerno. 2002.godine je dosegla vrhunac nezaposlenosti i ona je iznosila 389.741. Nakon toga slijedi pad nezaposlenosti gdje svoj minimum doživljava 2008. godine te ponovno slijedi rast nezaposlenosti uslijed gospodarske krize, ali 2014. godine se ponovno stabilizira. Ako se promatra 2001. i 2015. godina može se primjetiti da je 2015. u odnosu na 2001.godinu dogodio se pad nezaposlenih za gotovo 100000. Takav pad je posljedica pozitivnih mjera Vlade RH usmjerene na smanjenje nezaposlenosti te i pozitivna posljedica ulaska Republike Hrvatske u EU.

Nakon grafičkog prikaza ukupne nezaposlenosti u RH slijedi izračun verižnih i baznih indeksa, te tabelarni prikaz dobivenih podataka za navedeni period i njihova analiza.

Tablica 2. Verižni i bazni indeksi ukupno nezaposlenih od 2011.-2015.god u RH

Godina	Ukupna nezaposlenost	Vt	It
2001.	380.195	/	160.6
2002.	389.741	102.51	164.63
2003.	329.799	84.62	139.31
2004.	309.875	93.96	130.9
2005.	308.738	99.63	130.4
2006.	291.616	94.49	123.18
2007.	264.448	90.68	111.703
2008.	236.741	89.52	100
2009.	263.174	111.65	111.17
2010.	302.425	114.91	127.75
2011.	305.333	100.96	128.97
2012.	324.324	106.22	136.99
2013.	345.112	106.41	145.776
2014.	328.187	95.1	138.63
2015.	285.906	87.12	120.77

Izvor: Izrada autora

Verižni indeksi predstavljaju indekse sa promjenjivom bazom. Od 2003.godine do 2008.godine broj nezaposlenih je bio nešto manji, odnosno imao je pozitivne stope rasta. Od

2009.godine ima 2009.-2013.godine ima negativne stope rasta nakon čega slijedi blagi oporavak. Bazni indeksi su indeksi sa stalnom bazom. Kao bazna godina uzeta je 2008.godina. 2002.godine bazni indeks je iznosio najviše, odnosno 164.63, što znači da je te godine nezaposlenost bila najveća, dakle imamo porast nezaposlenosti za 64.63% u odnosu na baznu godinu.

4.2.Nezaposlenost prema spolu

Nezaposlenost prema spolu prikazuje odnos nezaposlenosti između muškaraca i žena te kako se kretala struktura njihove nezaposlenosti kroz 15 godina,odnosno od 2001.-2015.god.

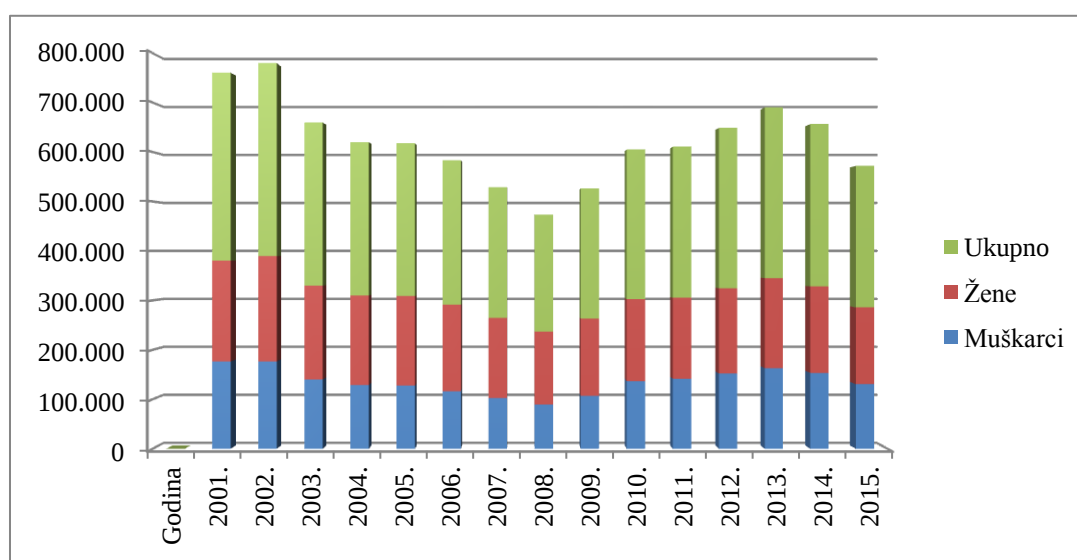
Tablica 3. Prikaz nezaposlenosti prema spolu u RH od 2001.-2015.godine

Spol	Muškarci	Žene	Ukupno
Godina			
2001.	176.790	203.405	380.195
2002.	176.754	212.987	389.741
2003.	140.078	189.721	329.799
2004.	129.028	180.847	309.875
2005.	127.942	180.796	308.738
2006.	116.519	175.097	291.616
2007.	102.482	161.964	264.448
2008.	89.540	147.200	236.741
2009.	107.115	156.059	263.174
2010.	136.805	165.619	302.425
2011.	141.408	163.924	305.333
2012.	152.079	172.244	324.324
2013.	163.070	182.042	345.112
2014.	153.484	174.702	328.187
2015.	130.698	155.208	285.906

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (Online) <https://statistika.hzz.hr/Default.aspx>

Praksa je da se žene zapošljavaju u poslovima gdje nema velike mogućnosti napretka iako su žene više obrazovane nego muškarci. Iako su žene brojnije, one su manje plaćene nego muškarci. Napravljeni su veliki napreci u ravnopravnosti muškarca i žene ali još uvijek postoje određeni segmenti gdje se žene smatraju manje sposobnima i shodno tome im se daju manje zahtjevni poslovi. Stoga je potreban niz mjera kako bi se povećala zaposlenost žena.

Grafikon 2: Grafički prikaz ukupne nezaposlenosti prema spolu u RH od 2001.-2015.godine

Izvor: Izrada autora

Promatrajući nezaposlenost prema spolu možemo zaključiti da su razlike između muškaraca i žena velike, ali i slične u promatranim godinama. Broj nezaposlenih muškaraca je znatno manji nego kod žena. Najviše nezaposlenih muškaraca je bilo 2001.godine dok je najviše nezaposlenih žena bilo 2002.godine i iznosio je čak 212.987. Ukupna nezaposlenost je bila najveća spomenute 2002.godine i iznosila je 389.741. Promatrajući navedene podatke jasno je da još uvijek postoji spolna diskriminacija između muškaraca i žena pri zapošljavanju ali je taj trend sve manji. Vidljivo je da su poslodavci još uvijek privrženiji zapošljavanju muškaraca nego žena.

4.3. Nezaposlenost prema dobi

Slijedeća kategorija koja se analizira je nezaposlenost prema dobi. Analiza se provodi u razdoblju od 15-60 i više godina koja je prikazana na tablici i potom grafički prikazana.

Tablica 4: Prikaz ukupne nezaposlenosti prema dobi u RH u razdoblju od 2001.-2015.godine

Dob	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60>
Godina										
2001.	34.092	74.284	55.989	47.023	45.919	43.031	43.561	32.406	14.207	4.629
2002.	25.617	61.802	49.661	42.878	43.562	41.405	43.917	35.322	16.910	5.088
2003.	19.947	48.883	40.679	35.462	37.017	36.600	40.438	36.207	18.458	4.993
2004.	19.662	48.346	40.935	34.156	35.500	35.018	39.568	38.574	20.844	4.974
2005.	17.853	44.627	38.982	32.359	32.381	33.658	37.872	40.926	23.956	5.237
2006.	17.617	41.334	37.417	29.653	28.987	30.956	34.421	41.282	25.397	6.089
2007.	13.482	32.129	30.895	25.778	24.744	26.570	29.506	38.795	25.794	6.791
2008.	12.119	29.976	29.132	24.293	23.068	24.471	26.693	36.526	26.389	7.788
2009.	15.664	38.633	39.122	31.500	28.012	29.699	30.782	39.355	29.998	8.780
2010.	17.455	44.031	43.932	36.038	30.917	31.368	33.144	39.945	32.926	10.089
2011.	16.268	44.045	43.960	35.497	31.093	30.222	32.421	37.080	33.927	10.925
2012.	19.882	52.496	51.517	40.936	35.385	33.916	36.315	38.462	36.804	12.501
2013.	18.140	47.618	47.441	39.360	35.014	32.949	35.584	37.653	37.708	13.644
2014.	16.683	42.593	43.207	36.513	33.440	31.106	33.900	36.380	39.303	15.061
2015.	14.814	34.910	35.001	30.615	28.940	27.409	29.664	32.541	36.334	15.678

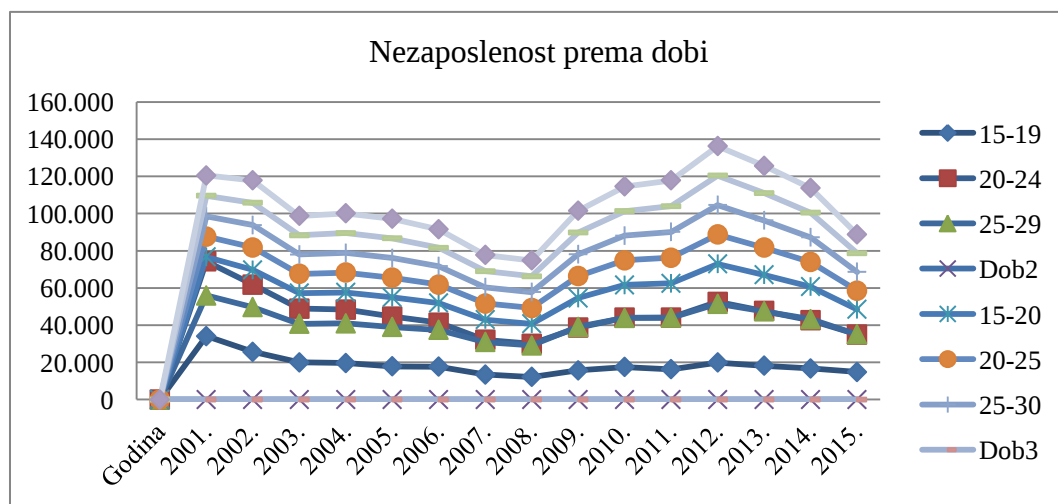
Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (Online) <https://statistika.hzz.hr/Default.aspx>

Tablica prikazuje nezaposlenost prema dobi u razdoblju od 15 godina. Vidljivo je da su najugroženije skupine one iznad 50 godina kao i mlade dobne skupine. Stopa nezaposlenosti mladih može biti visoka, čak i ako apsolutni broj nezaposlenih mladih nije visok-razlog je vrlo „suženo“ tržište rada za mlade. Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) uveo je niz mjera usmjerenih prema smanjenju nezaposlenosti mladih, najpoznatija je svakako stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa.²⁰ Na nezaposlenost starije dobne skupine najviše je utjecalo globalno restrukturiranje gospodarstva. Kada osobe starije

²⁰ Tomić, I. Nezaposlenost mladih u Hrvatskoj, Ekonomski institut Zagreb, prezentacija

od 50 godina ostanu bez posla oni najčešće prelaze u dugotrajnu nezaposlenost sa vrlo malom šansom vraćanja u zaposlenost.

Grafikon 3: Grafički prikaz ukupne nezaposlenosti prema dobi u razdoblju od 2001.-2015. godine

Izvor: Izrada autora

Struktura kretanja nezaposlenosti prema dobi kroz 15 godina prikazana je grafički na grafikonu 3. Najviša nezaposlenost za dob od 15-19 bila je 2001. godine i iznosila je 34092. U razdoblju od 15 godina ona je imala laganu tendenciju pada, a zatim ponovno i rasta. Promatrajući dob od 20-29 godina najviša nezaposlenost bila je 2001.godine i primjećuje se da je ona kroz godine imala tendenciju pada dok je 2012. ponovno zabilježen rast. U dobi od 40-49 godina je gotovo uvijek zabilježena tendencija pada. Kod osoba iznad 50 godina nezaposlenost je poprilično neravnomjerna ali sa većom tendencijom rasta nego li pada. U svim ovim dobima posebno je bila krizna 2012.godina kada su svi nakon pada zabilježili rast nezaposlenosti. Kako bi se smanjila nezaposlenost ugroženih skupina, a u ovom slučaju to su mladi i stariji naraštaji, potrebno je uvođenje mnogih mjera koje su usmjerene na njihovo smanjenje. Ulaskom Hrvatske u EU zamijećena su neka poboljšanja ali je još dugačak put potreban kako bi se smanjio ovaj negativni trend.

4.4.Nezaposlenost prema razini obrazovanja

Nezaposlenost prema razini obrazovanja u RH u razdoblju od 2001.-2015 god je prikazana na tablici 5. Podaci o ukupnoj nezaposlenosti prema ovoj kategoriji su prikazani i grafički. Kategorije koje se analiziraju su: bez škole i nezavršena osnovna škola (NKV), završena osnovna škola i niža stručna sprema (PKV,NSS), srednja stručna sprema (SSS), viša stručna sprema (VŠS) i visoka stručna sprema (VSS). Ovi podaci su prikazani i grafički.

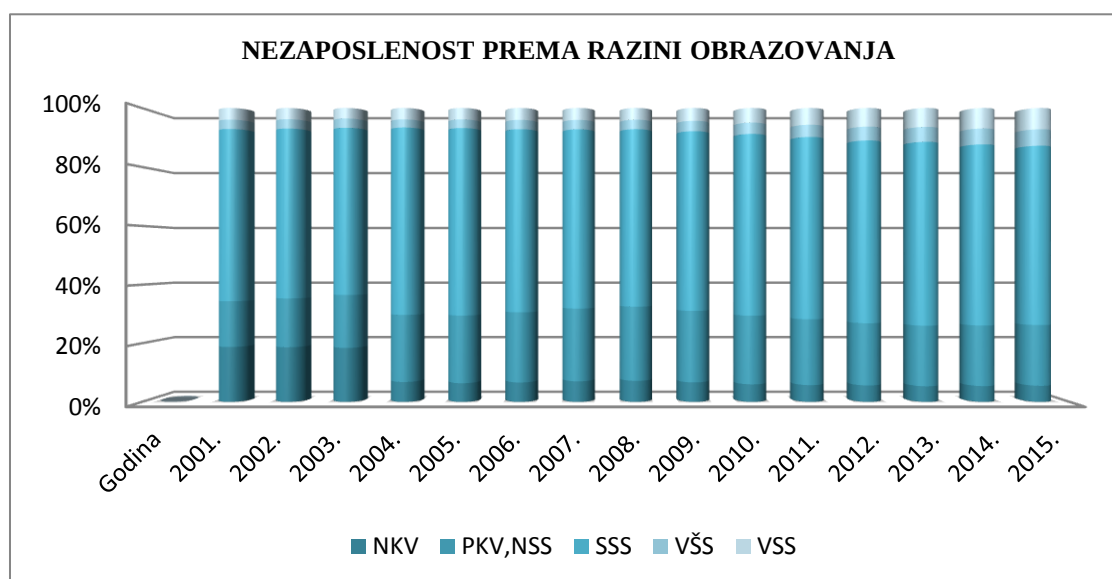
Tablica 5:Prikaz ukupne nezaposlenosti prema razini obrazovanja u RH u razdoblju od 2001.-2015.godine

Razina obrazovanja	NKV	PKV,NSS	SSS	VŠS	VSS
Godina					
2001.	71.202	59.310	222.695	12.063	15.007
2002.	72.598	64.977	224.993	12.333	14.840
2003.	60.707	59.551	187.418	10.315	11.808
2004.	20.989	71.001	197.385	8.474	12.026
2005.	19.679	71.240	196.797	9.001	12.021
2006.	19.311	69.775	181.527	9.195	11.808
2007.	18.550	65.641	161.103	8.452	10.702
2008.	17.011	59.909	142.828	7.568	9.452
2009.	17.476	64.246	160.751	9.259	11.441
2010.	18.068	70.852	186.875	11.593	15.037
2011.	17.443	68.575	189.318	12.664	17.333
2012.	18.136	68.829	201.632	15.271	20.456
2013.	18.356	71.326	215.767	17.549	22.114
2014.	17.688	67.740	202.266	17.695	22.797
2015.	15.664	59.222	174.449	15.931	20.641

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (Online) <https://statistika.hzz.hr/Default.aspx>

Nezaposlenost predstavlja jedan od najvećih problema Hrvatske, a posebice ako se promotri razina obrazovanja. Posebice u lošem položaju se nalaze visokoobrazovane osobe, stoga je vlada RH morala provesti niz mjera kako bi spriječila njihovo pogoršanje, kao i svih ostalih obrazovnih skupina. Kao posljedica visoke nezaposlenosti mnoge osobe se odlučuju na odlazak u inozemstvo i s obzirom na te činjenice bilo je potrebno spriječiti odlazak kako mladih tako i starijih dobnih skupina. Obrazovanje nezaposlenih osoba provodi se s ciljem povećanja zapošljivosti nezaposlenih osoba te smanjivanja nesrazmjera ponude i potražnje na svim razinama tržišta rada. Nezaposlene osobe s nedovoljnom ili neadekvatnom razinom obrazovanja upućuju se u obrazovne programe tražene na lokalnom tržištu rada. Mlade osobe prioritetno se upućuju na obrazovanja vezana uz EU projekte i zanimanja budućnosti, kao i u obrazovanje za poduzetništvo kako bi stekli potrebna znanja i vještine za pokretanje vlastitog posla.²¹

Grafikon 4: Grafički prikaz nezaposlenosti prema razini obrazovanja u RH u periodu od 2001.-2015.godine

Izvor: izrada autora

²¹ Vlada Republike Hrvatske, Smjernice za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015.-2017, posjećeno 14.08.2016. URL: <http://www.mrms.hr/wp-content/uploads/2015/02/smjernica-apz.pdf>

Promatrajući grafički prikaz može se zaključiti da je u posljednjih 15 godina zabilježen pad nezaposlenosti kod NKV, PKV, NSS i SSS dok je kod VŠS i VSS zabilježen rast nezaposlenosti. Tek u 2015. godini kod VŠS i VSS vidimo lagani pad nezaposlenosti što je posljedica pozitivnih mjera vlade RH usmjerene na zapošljavanje visokoobrazovanih osoba. Krizna je očito bila 2012. godina kada je nakon pada uslijedio rast nezaposlenosti kod svih kategorija obrazovanja. Potrebno su još veliki naponi vlade RH kako bi se poboljšala slika na tržištu rada.

4.5. Analiza nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba u RH

U ovom dijelu će se analizirati vrlo aktualan problem, a to je nezaposlenost visokoobrazovanih osoba u Republici Hrvatskoj. Analiza pokazuje kako gotovo svaka treća osoba nakon završenog tercijarnog obrazovanja završava na Zavodu za zapošljavanje. Većina mladih nakon završene škole mora čekati duže vrijeme na zaposlenje a to dovodi do manjka radnog iskustva. Uzrok tome leži u činjenici da postoji neusklađenost politika obrazovanja i zapošljavanja.

RH se upravo suočava sa problemom neusklađenosti politika obrazovanja i zapošljavanja, odnosno problemom loše određenih upisnih kvota na visokim učilištima koje dovode do toga da je tržište rada prezasićeno pojedinim zanimanjima i na taj način se povećava stopa nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba.

Najveća nezaposlenost bila je kod onih osoba sa završenom srednjom stručnom spremom i ona je iznosila 174449 dok je kod onih sa završenom visokom i višom stručnom spremom iznosila nešto iznad 36000 i to nas upućuje na zaključak da osobe sa visokom i višom stručnom spremom imaju veću stopu participacije za razliku od onih sa završenom srednjom stručnom spremom. Navedeni podaci nas upućuje da je ipak isplativije završetak većeg stupnja obrazovanja. Ali, ako promatramo mlade osobe, dakle one koje su mlađe od 29 godina, saznaje se da je veći broj nezaposlenih mladih osoba koje imaju završen visoki stupanj obrazovanja dok ima nešto manje nezaposlenih osoba koje imaju viši stupanj obrazovanja.

Promatra li se nezaposlenost visokoobrazovanih osoba prema znanstvenim područjima, može se zaključiti da je najveći broj nezaposlenih osoba iz društvenog (49% od ukupnog broja osoba s diplomom jednog od sveučilišta u RH), tehničkog (21%) i humanističkog (15%) znanstvenog područja. To je i očekivano zbog najvećeg broja upisanih

studenata na fakultete u tim znanstvenim područjima (društveno, tehničko i humanističko-znanstveno područje). Također je bitno istaknuti da se od 2008. bilježi značajan porast nezaposlenih visokoobrazovanih osoba.

Dvostruki rast u broju nezaposlenih osoba bilježi prirodno, biotehničko, društveno, humanističko i umjetničko znanstveno područje, dok je u tehničkom znanstvenom području došlo do gotovo trostrukog povećanja.²²

Bez obzira što se stalno ističe da najbrže nalaze posao upravo oni koji imaju diplomu sa tehničkog fakulteta očito je da i oni sve dulje ostaju prijavljeni na zavodu za zapošljavanje. Postoje tri razloga nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba: sve je veći broj osoba sa diplomom, sve se više otvara privatnih i javnih škola i neusklađenost je ponude radne snage i radnih mjesta.

4.5.1. Nezaposlenost visokoobrazovnih osoba u RH prema spolu 2001. i 2015.g

Kako postoji velika razlika u nezaposlenosti u razini obrazovanja tako postoji i razlika u spolu kod nezaposlenih visokoobrazovanih muškaraca i žena.

Tablica 6: Prikaz nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba prema spolu 2001. i 2015.godine u RH

GODINA	2001.	2015.		
SPOL	M	Ž	M	Ž
RAZINA OBRAZOVANJA				
VŠS	5.493	6.570	6.016	9.915
VSS	6.051	8.956	7.320	13.321

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, <https://statistika.hzz.hr/Default.aspx>

²² Obadić, A., Majić, E. Analiza strukture nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba u RH i mjere za njezino smanjivanje, Zagreb, str.109

Ova tablica prikazuje nezaposlene visokoobrazovane osobe u dvije kategorije, VŠS I VSS, prema spolu i u dvije godine 2001. i 2015. Analizirajući 2001. godinu može se primjetiti da kod više stručne spreme je bilo više nezaposlenih žena nego muškaraca, a kod visoke stručne spreme također je bilo više nezaposlenih žena. Promatrajući 2015. godinu može se zaključiti da je situacija ista samo što su razlike znatno veće nego 2001. godine. U 2015. godini imamo više nezaposlenih osoba ali je isto tako i više obrazovnih osoba nego 2001. godine. Nažalost često se sluša u medijima kako su žene za isti posao koji objavljuju muškarci plaćeni manje. Njihova stručnost i sposobnost je često podcijenjena. Potrebno je stvaranje programa i mjera koje će biti usmjerene na veću zapošljivost visokoobrazovnih osoba kao i programe usmjerene na povećanje zapošljivosti žena.

4.5.2. Nezaposlenost visokoobrazovnih osoba u RH po županijama

Kako bi se dalje razgradila nezaposlenost visokoobrazovnih osoba, analizira se nezaposlenost visokoobrazovnih osoba po pojedinim županijama. Može se očekivati da sa većim brojem stanovnika postoji više visokoobrazovnih osoba. Najmanje visokoobrazovnih ima u najmanje naseljenim područjima. Svaka županija ima različite uvjete zapošljavanja. Uzroci nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba se razlikuju od županije do županije.

Slijedeća tablica prikazuje kako se kretala nezaposlenost visokoobrazovnih osoba županijama u RH u 2001. godini i 2015. godini. Analizirajući obje godine može se dobiti uvidi u to kakav je bio trend kretanja nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba u obje godine.

Tablica 7: Prikaz nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba 2001.g i 2015.g u RH po županijama

	2001.godina		2015.godina		
ŽUPANIJA	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakultet, akademija, magisterij i doktorat	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakultet, akademija, magisterij i doktorat	Trend kretanja
Zagrebačka	502	616	872	889	↗
Krapinsko-zagorska	165	133	369	273	↗
Sisačko moslavačka	448	362	621	456	↗
Karlovačka	414	287	521	373	↗
Varaždinska	331	227	459	484	↗
Koprivničko-Križevačka	196	124	305	292	↗
Bjelovarsko-bilogorska	287	210	373	319	↗
Primorsko-goranska	1.231	1.546	1078	1839	↗
Ličko-senjska	124	82	187	118	↗
Virovitičko-podravska	128	100	304	227	↗
Požeško-slavonska	136	92	303	243	↗
Brodsko-posavska	338	294	525	444	↗
Zadarska	581	586	485	829	↗
Osječko-baranjska	732	967	1201	1874	↗
Šibensko-kninska	431	363	442	417	↗
Vukovarsko-srijemska	410	325	690	632	↗
Splitsko-dalmatinska	2.414	2.843	2757	3465	↗
Istarska	525	555	435	564	↗
Dubrovačko-neretvanska	633	578	489	658	↗
Međimurska	154	89	313	307	↗
Grad Zagreb	2.252	4.874	3204	5937	↗

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, <https://statistika.hzz.hr/Default.aspx>

U tablici su prikazani podaci o nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba za 2015. i 2001. godinu i trend njihova kretanja od 2001.-2015.godine.

Promatrajući 2001.godinu i osobe sa višim stupnjem obrazovanja može se uvidjeti da Grad Zagreb i Splitsko-dalmatinska županija prednjače sa nezaposlenošću u odnosu na druge županije. Kod osoba sa visokim stupnjem obrazovanja također po broj nezaposlenih osoba se ističe grad Zagreb sa 4.874 nezaposlene osobe. Gotovo pola manje nezaposlenih je bilo u Splitsko-dalmatinskoj županiji, odnosno 2843 nezaposlenih.

Analizirajući 2015.godinu uviđa se da kod osoba koje imaju završen viši stupanj obrazovanja najviše nezaposlenih je bilo u gradu Zagrebu, zatim slijedi Splitsko-dalmatinska županija i Osječko-baranjska gdje možemo govoriti o tisućama nezaposlenih visokoobrazovnih. U gradu Zagrebu je bilo 3204 nezaposlenih, u Splitsko-dalmatinskoj 2757, a u Osječko-baranjskoj 1201 nezaposlena osoba. Ako se analizira završen visoki stupanj obrazovanja situacija je gotovo pa identična. Grad Zagreb je imao najviše nezaposlenih u ovoj kategoriji i tu se radi o 5937 nezaposlenih osoba. Zatim slijedi Splitsko-dalmatinska županija sa gotovo 2500 manje nezaposlenih nego u gradu Zagrebu, odnosno govori se o 3465 nezaposlenih osoba. Vrlo sličan broj nezaposlenih imaju Osječko-baranjska i Primorsko-goranska županija, 1874 odnosno 1839 nezaposlenih visokoobrazovnih osoba.

Uspoređujući 2001. i 2015.godinu može se jasno vidjeti da je trend kretanja nezaposlenih visokoobrazovnih osoba negativan u svim županijama. Razlog ovakve strukture nezaposlenosti se nalazi vjerojatno u tome što postoji veći broj osoba sa diplomom u 2015. u odnosu na 2001.godinu i razmjerno tome ima više i nezaposlenih. Postavlja se pitanje zbog čega ima ovoliko nezaposlenih školovanih osoba. Odgovor se možda nalazi u tome što nakon završenog obrazovanja pojedine osobe se prvi puta uključuju na tržište rada i sukladno tome im nedostaje radnoga iskustva, a poslodavci nisu skloni zapošljavanju osoba kojima manjka radnog iskustva već će zaposliti osobe sa radnim iskustvom u koje treba manje ulagati i koje im predstavljaju veću dodanu vrijednost. Ali svaki razlog varira od županije do županije.

Gotovo polovica mladih nema posao što predstavlja vrlo zabrinjavajući podatak i zbog toga se mnoge mlade osobe odlučuju na rad u inozemstvo. Globalna ekonomska kriza je uvelike utjecala na ovaj trend kao i nedovoljna informiranost javnosti o ovome problemu. Stoga je nužno provođenje mjera za smanjenje ovakvoga trenda kao i smanjenje nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba.

4.5.3 Mjere za smanjivanje nezaposlenosti visokoobrazovanih osoba

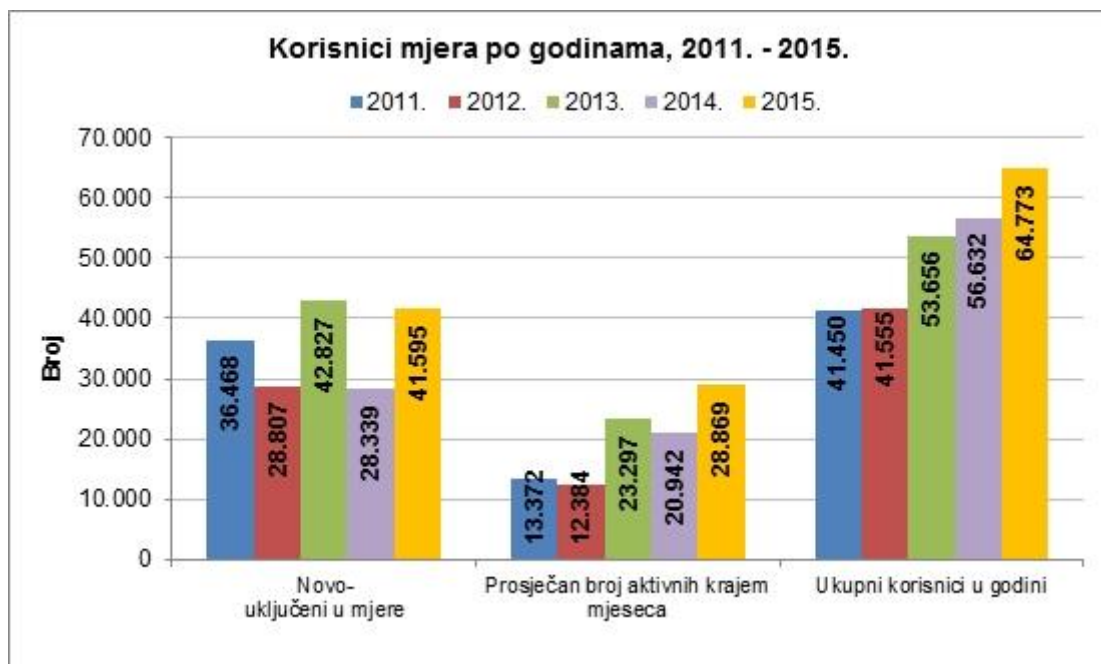
Uobičajene mjere koje se provode na tržištu rada su pasivne politike (osiguravaju materijalnu zaštitu) i aktivne (povećavaju zapošljivost nezaposlenih osoba). Većina zemalja izdvaja gotovo dvostruko više sredstava na pasivne nego na aktivne politike. Bitno je napomenuti da izdvajanja ovise o cikličkim kretanjima u kojima se gospodarstva nalaze, tako da se naknade ta nezaposlenost povećavaju tijekom recesije, a smanjuju u razdobljima ekspanzije, a potrošnja na mjere aktivne politike tržišta rada ovisi o fiskalnom prostoru. Porast potrošnje na aktivne politike u zemljama EU posljednjih godina je logičan ishod kako bi se ublažili trenutačni negativni trendovi na tržištu rada.²³

Pristupom RH Europskoj uniji prihvaćen je Zajednički memorandum o prioritetima politike zapošljavanja RH. Ovim se želi što više zadržati zaposlenih ljudi, povećati ponudu radne snage i modernizirati sustav socijalne zaštite te povećati ulaganje u ljudski kapital.

Republika Hrvatska, kao i druge zemlje Europske unije, kroz svoje javne zavode za zapošljavanje ulaže u mjere aktivne politike zapošljavanja koje su namijenjene isključivo nezaposlenim osobama s otežanim pristupom tržištu rada kako bi im mogli pomoći da se što lakše i brže vrate u svijet rada. Mjerama aktivne politike zapošljavanja najčešće se podupire prelazak iz nezaposlenosti u svijet rada pomoću obrazovanja, stjecanja radnog iskustva na radnom mjestu, kroz javne radove, potpore za zapošljavanje određenih skupina nezaposlenih osoba ili kroz poticanje samozapošljavanja, a sve kako bi nezaposlena osoba povećala svoje šanse za zaposlenje.²⁴

²³ Obadić, A: Utjecaj aktivnih i pasivnih politika na tržište rada, Financijska teorija i praksa 27 (4), Zagreb, 2003 str.533-536.

²⁴ Vlada Republike Hrvatske, posjećeno 22.08.2016 URL: <https://vlada.gov.hr/mjere-aktivne-politike-zaposljavanja/211>

Slika 1: Korisnici mjera aktivne politike zapošljavanja

Izvor: Vlada Republike Hrvatske, <https://vlada.gov.hr/mjere-aktivne-politike-zaposljavanja/211>

Iz slike je razvidno da je u 2015. godini mjere aktivne politike zapošljavanja koristilo je 14,4% više osoba nego u 2014., u 2014. godini 5,5% osoba više nego u 2013. godini, u 2013. godini 29,1% više osoba nego u 2012. godini, a u 2012. godini 0,3% više osoba nego u 2011. godini.

Visoke stope nezaposlenosti ukazuju na velike probleme. Ako se promatra nezaposlenost visokoobrazovnih osoba može se zaključiti da je najveći problem nedovoljna usklađenost obrazovnog sustava i tržišta rada, dakle postoji prevelika ponuda visokoobrazovnih osoba u odnosu na potražnju za njima. Kako bi se izbjegao ovaj problem, potrebno je konstantno provoditi analizu o potrebama na tržištu rada i u skladu s time prilagoditi upisne kvote na sveučilišnim i stručnim studijima. HZZ provođenjem anketa dobiva uvid o potrebama na tržištu rada i dobivene informacije razmjenjuje s obrazovnim institucijama i institucijama tržišta rada. Analize i prognoze nastaju na temelju statističkih podataka i relativnih pokazatelja.

ZAKLJUČAK

Nezaposlenost predstavlja jedan od najtežih ekonomskih problema. Ona ima negativne posljedice za svih, od pojedinca pa do države. Uzroci nezaposlenosti u gospodarstvima svijeta su različiti i variraju od države do države. Problem nezaposlenosti nije pogodio samo Hrvatsku nego i mnogo razvijenije zemlje. Uz pojam nezaposlenosti se javlja i pojam dugotrajne nezaposlenosti koja ima značajne negativne psihološke i socijalne učinke. Dugotrajna nezaposlenost dovodi do lošijeg psihičkog zdravlja pojedinca te većeg broja oboljenja. Nezaposlene osobe nemaju mogućnost razvijati se i isključene su iz uobičajene interakcije u radnom okruženju.

Problem se vrlo negativno odrazio i na mlade koji se nakon završenog obrazovanja nemaju gdje zaposliti. U RH je stopa nezaposlenosti mladih osoba među višima u odnosu na zemlje EU. Nažalost, to uzrokuje sve veće iseljavanje mladih ljudi u inozemstvo što dovodi do značajnog gubitka za hrvatsko gospodarstvo. U jakom lošem položaju je i starija dobna skupina koja nakon što napusti posao teško pronalazi novi. Zbog gospodarske krize mnoge tvrtke prestaju sa poslovanjem, a rijetki su oni koji otvaraju nova poduzeća i time izostaje zapošljavanje radne snage koje je na burzi sve više. Sve ovo dovodi do velikoga nepodudaranja između ponude i potražnje za radnom snagom.

Globalna ekonomska kriza značajno je utjecala na sve segmente hrvatskog gospodarstva pa tako i na zaposlenost. Nezaposlenost je porasla kao i siromaštvo. Kriza se javila krajem 2008. godine i odmah se slijedeće godine odrazila na porast nezaposlenosti koja se tijekom slijedećih nekoliko godina samo intenzivirala. Dakle, sa pojavom krize smanjila se agregatna potražnja, a time i potražnja za radnom snagom. Tek 2015. godine vidi se značajan pad nezaposlenosti što je posljedica pozitivnih kretanja na tržištu rada. Naravno, tijekom ljetnih mjeseci taj pad nezaposlenosti je nešto veći zbog sezonskih kretanja uslijed sezonskog zapošljavanja. Mora se uzeti u obzir da je pad nezaposlenosti i posljedica negativnih migracijskih trendova jer usporedno sa padom nezaposlenosti pada i broj zaposlenih.

Zahvaljujući EU fondovima i programima Vlade RH mogu se vidjeti neki pozitivni pomaci na tržištu rada, iako će trebati još dosta vremena kako bi se ispravili negativni trendovi koji su pogađali tržište rada RH.

POPIS LITERATURE:

Knjige, članci, e-izdanja, prezentacije:

1. Babić, M.: Makroekonomija, Zagreb, 2004.
2. Crnković-Pozaić, S.: Tržište rada u Hrvatskoj, Ekonomski institut , Zagreb, 1994.
3. Čavrak, V.: Gospodarstvo Hrvatske, Zagreb, 2011.
4. Dujšin, U.: Nezaposlenost i politika zapošljavanja u zemljama u tranziciji: Hrvatska, Zagreb, 1999.
5. Dujšin, U., Nikić, G.: Ekonomska politika u Republici Hrvatskoj. Zagreb, 2003.
6. Kerovec, N.: Kako mjeriti nezaposlenost, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Zagreb, 1999.
URL: <http://hrcak.srce.hr/file/47273>
7. Mrnjavac, Ž.: Mjerenje nezaposlenosti, Split: Ekonomski fakultet, 1996.
8. Obadić, A: Utjecaj aktivnih i pasivnih politika na tržište rada, Financijska teorija i praksa 27 (4), Zagreb, 2003.
9. Obadić, A., Majić, E. Analiza strukture nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba u RH i mjere za njezino smanjivanje, Zagreb, 2013.pdf
10. Pivac, S.: Statističke metode (predavanja, diplomski studij, kolegij „Statističke metode“) e-nastavni materijali, Split, 2010. URL:
<https://www.efst.hr/content.php?k=fakultet&p=69&osoba=spivac>
11. Rozga, A.: Statistika za ekonomiste, Ekonomski fakultet Split, 2009.
12. Tomić, I. Nezaposlenost mladih u Hrvatskoj, Ekonomski institut Zagreb, prezentacija

Izvor sa Interneta:

1. <http://mjesec.ffzg.hr/nezaposlenost/2.2.html>

2. <http://mjesec.ffzg.hr/nezaposlenost/5.1.html>
3. <http://www.ijf.hr/pojmovnik/nezaposlenost.htm>
4. <https://statistika.hzz.hr/Default.aspx>
5. <http://www.mrms.hr/wp-content/uploads/2015/02/smjernica-apz.pdf>
6. <https://vlada.gov.hr/mjere-aktivne-politike-zaposljavanja/211>

POPIS SLIKA:

Slika 1: Korisnici mjera aktivne politike zapošljavanja 35

POPIS TABLICA:

Tablica 1: Prikaz ukupne nezaposlenosti od 2001.-2015. godine u RH..... 20

Tablica 2: Verižni i bazni indeksi ukupno nezaposlenih od 2011.-2015.god u RH..... 22

Tablica 3: Prikaz nezaposlenosti prema spolu u RH od 2001.-2015.godine..... 23

Tablica 4: Prikaz ukupne nezaposlenosti prema dobi u RH u razdoblju od 2001.-2015.godine..... 25

Tablica 5: Prikaz ukupne nezaposlenosti prema razini obrazovanja u RH u razdoblju od 2001.-2015.godine..... 27

Tablica 6: Prikaz nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba prema spolu 2001. i 2015.godine u RH 30

Tablica 7: Tablica 7: Prikaz nezaposlenosti visokoobrazovnih osoba 2001. i 2015.g u RH po županijama..... 32

POPIS GRAFIKONA:

Grafikon 1: Grafički prikaz ukupne nezaposlenosti u RH od 2001.-2015.godine.....21

Grafikon 2: Grafički prikaz ukupne nezaposlenosti prema spolu u RH od 2001.-2015.godine.....	24
Grafikon 3: Grafički prikaz ukupne nezaposlenosti prema dobi u razdoblju od 2001.-2015.godine.....	26
Grafikon 4: Grafički prikaz nezaposlenosti prema razini obrazovanja u RH u periodu od 2001.-2015.godine	28

SAŽETAK/ SUMMARY

Sažetak

Pojam nezaposlenosti izgleda vrlo jednostavan pojam ali je vrlo kompleksan pojam. Najjednostavnije rečeno, nezaposlenost se može odnositi na spremnost pojedinca na prihvatanje posla, odnosno to su osobe koje nemaju posao, a žele raditi. Nezaposlenost možemo klasificirati prema različitim kriterijima. Tradicionalna podjela nezaposlenosti razlikuje normalnu, strukturalnu, konjunkturu odnosno cikličku nezaposlenost. Dugotrajna nezaposlenost ima značajne negativne psihološke i socijalne učinke. Podaci o nezaposlenima se prikupljaju putem popisa stanovništva, evidencija osoba prijavljenih zavodu za zapošljavanje i periodičnog anketiranja uzorka radne snage.

Statistika je posebna znanstvena disciplina koja se organizirano bavi prikupljanjem i analizom informacija ili podataka te izvođenjem zaključaka na temelju tih podataka. Ona nam omogućava provođenje analize koja je bitna kako bi se razumio osnovni problem bilo kakvog istraživanja i na temelju toga donio zaključak.

Kretanja na tržištu rada u RH su tijekom svih ovih godina vrlo nepovoljna. Analizirajući ukupnu nezaposlenost, u ovom radu razgradila se analiza nezaposlenosti po dobi, spolu i razini obrazovanja. Najveća nezaposlenost je bila 2002.godine i iznosila je 389741 nezaposlenih. Ako promatramo spol više ugrožena skupina su žene gdje je u svim godinama zabilježena veća stopa nezaposlenosti u odnosu na muškarce. Analizirajući dob zaključuje se da su najugroženije dobne skupine iznad 50 godina kao i mlađe dobne skupine. Najviše nezaposlenih je bilo sa srednjom stručnom spremom. Aktivne i pasivne politike zapošljavanja služe kako bi se riješio problem nezaposlenosti.

Ključne riječi: nezaposlenost, statistika, analiza

Summary

Context of unemployment might seem simple but it is very complex. Simply said unemployment may indicate the readiness of individual in accepting a job, a person that doesn't have a job but wants to work. Unemployment can be classified by different criterion. Traditional division of unemployment differentiates normal, structural, conjuncture, relatively cyclical unemployment. Long term unemployment has significant psychological and social effects. Data of unemployed is gathered through census, records of people registered with the employment service and periodic survey sample workforce.

Statistic is a special scientific discipline which deals with the collection and analysis of information or data and drawing inferences based on these data. It enables us to conduct analysis which is important in understanding the basic problem of any research and based on that coming to a conclusion.

Labour market developments in Republic of Croatia during these years are very unfavorable. Analysing total unemployment, in this study is divided by age, gender and grade of education. The biggest unemployment was during 2002. and it was 389741 unemployed. If we look by the gender the most endangered group are women where in all these years was recorded a bigger rate of unemployment compared to men. Analysing age the conclusion is that the most endangered age groups are above 50 and younger age groups. Most unemployed were with high school education. Active and passive policies of employment served as solution to solving the problem of unemployment.

Key words: unemployment, statistics, analysis